

26.01.2022

Oliventreet

Dersom et gammelt oliventre kunne fortelle sin historie...





Av Elin Elkouby

Den første gangen bibelen omtaler noe som har med oliventre å gjøre, er når Noa sender ut duen fra Arken; 1.Mos. 8,11 «Duen kom til ham i kveldingen, og se, den hadde et friskt oljeblad i nebbet.»

I Israel vokser det oliventrær fra nord til sør. Dersom man ønsker å dyrke oliven i ørkenområder så må man ha en viss kontroll med tilførsel av vann. Nabateerne, som fant opp metoder for lagring av flomvann og som i tillegg hadde vannbesparingsystemer i form av terrasser nær sine vannkilder, dyrket det de hadde behov for av mat i byene Mamshit, Avdat og Shifta i Negev. De hadde store olivenlunder såvel som vingårder. Etter at byene ble avfolket fikk trærne hardere kår og kun noen få overlevde. I våre dager plantes oliventrær i skogprosjektene til KKL, Det Jødiske Nasjonalfond. Trærne er hardføre og kan tåle høy varme dersom de får tilført vann.

På kystslettelandet i området nord for Negev har man funnet et imponerende oljepressingsanlegg fra det sjuende århundre f. Kr. Der hvor filisterbyen, Ekron, en gang lå avdekket arkeologer 115 oljepresser som hadde kapasitet til å produsere inntil 1000 tonn olje hvert år. Dette er det største anlegget av denne type som har blitt avdekket av arkeologer i

regionen. Man regner med at anlegget fikk oliven fra egne olivenlunder, samt fra områder i Judeafjellene og at oljen ble eksportert ut fra havnebyene langs sørkysten. Oliventrær kan bli flere tusen år gamle, men trass i det store anlegget så fant man ingen overlevende trær.

De eldste oliventrærne i landet finner man enten i Galilea eller i områdene rundt Jerusalem. Alderen på trærne kan delvis fastsettes ved hjelp av radio-karbondatering. Vanligvis finner man alder på trær ved å telle årringer, men denne metoden fungerer ikke i forhold til oliventrær fordi at stammen råtner innenfra etterhvert som den eldes og nye skudd former nye stammer fra rota. Man tar prøve av den eldste, levende delen av treet. Et oliventre fornyer seg stadig og dette skaper problemer for dateringen. Rotsystemet på gamle trær er ofte mye eldre enn den delen av treet som befinner seg over bakkenivå. I tillegg til å teste treet undersøker man derfor også jordlagene i bakken ved treet. Der finner man ofte potteskår eller andre rester fra menneskelig aktivitet i forhold til trærne og den samlede informasjonen gjør at man kan gi en pekepinn mht trets alder.

I Getsemanehagen finnes 8 eldgamle oliventrær. Av disse var det mulig å ta prøver av 3 og alderen viste at de var fra år 1092, 1166 og 1198, dvs ca 900 år gamle. Det lot seg ikke gjøre å ta prøver av de andre fordi at de eldste delene av treet allerede var dødt og at den delen som levde var veldig ung. Vi vet at det var oliventrær på Oljeberget på Jesu tid og navnet Getsemane som betyr «oljepresse» peker i samme retning. Vi vet at romerne hugget ned alt som var av trær i Jerusalem og omegn, men et oliventre kan fortsette å leve ettersom nye skudd kommer fra rota. Derfor er det vanskelig å sikkert datere trærnes alder. Vi liker å forestille oss at de trærne som nå er i

hagen er etterkommere av de som sto der på Jesu tid.



Eldgamle oliventrær er mindre produktive enn yngre trær. Det er en av grunnene til at olivendyrkere i en viss grad ønsker å bytte ut trærne. Gamle oliventrær har blitt populære innslag i hager og parkanlegg, men for å få tillatelse til å flytte et oliventre må KKL, Det Jødiske Nasjonalfond, ha gitt sitt samtykke. Man må søke skriftlig og få en skriftlig tilbakemelding før flytting kan finne sted.

Den største samlingen av slike trær finnes trolig i Moshav Zimrat som ligger ved grensa til Gasa. Oliventreparken er en del av et hagesenter som selger alt fra små pottelanter til gigantiske, eldgamle oliventrær. Før treet flyttes reduseres antall greiner og røttene kuttes av rundt treet. Deretter må treet få hvile for å få kommet til hektene igjen etter til sin nye amputerte tilværelse. Oliventrær er svært hardføre og de aller fleste overlever. Røttene går ikke langt ned i bakken, så når dagen for flytting har kommet graves treet opp sammen med røtter og jord og plasseres på lasteplanet.

Oliventrær eldes på ulikt vis og derfor får de et veldig personlig utseende. Stammen kan ha groper, kan se vridd ut, kan ha utviklet diverse knoller, kan være tjuke og hule og dette gjør at å ta seg en tur i parken

nesten oppleves som om man vandrer i en eventyrskog. Trærne har varierende alder og det eldste hevdes å være 3000 år. Dersom det er riktig så kan kong Salomo ha sittet i skyggen av dette treet på en av sine reiser nordover. Det kan ha fått med seg de historiske høydepunktene som delingen av riket i Nordriket og Sørriket, assyrernes invasjon, grekernes og romernes invasjon. Jesus og disiplene kan ha passert det på veien. Det vil ha stått der når romersk herredømme skiftet til bysantinsk herredømme og vil ha sett at muslimske hærer og seinere korsfarere gikk i tottene på hverandre. Kan hende så Sigurd Jorsalfare dette treet Det har overlevd både mamlukker og ottomanske tyrkere og det har fortsatt å vokse seg inn i vår tidsepoke. Dersom jorda fortsetter å bestå så vil det sannsynligvis overleve oss alle.

